

Asia: Asia VN/25733/2021

Suomen digitaalinen kompassi, 2. luonnos

Kansallinen digikompassi kokonaisuutena

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen Yrittäjät katsoo, että kansallisen digitaalisen kompassin luonnos on kehittynyt viime kevään lausuntokierroksen jälkeen myönteiseen suuntaan. Kiitämme kompassin valmistelijoita avoimesta ja sidosryhmät huomioivasta otteesta.

Eriyisen kannatettavana pidämme sitä, että kompassista tehdään valtioneuvoston selonteko eduskunnalle. Tämä vahvistaa yli hallituskausien ulottuvaa parlamentaarista sitoutumista kompassissa asetettaviin digitalisaation vuosikymmentavoitteisiin.

Kompassin toisen luonnosversion rakenne on aiempaa selkeämpi ja johdonmukaisempi. Keskittyminen tavoitteisiin ja avaintuloksiin alleviivaa asiakirjan strategisuutta ja jättää liikkumatilaa kompassin toimeenpanosuunnitelman käsittämien toimenpiteiden ja mittarien laadintaan. Muistutamme kuitenkin, että vaikka avaintulokset ovat perustellusti toimenpiteitä pysyväisempiä, on syytä varata osana kompassin toimeenpanoa mahdollisuus tarkentaa ja täydentää avaintuloksia toimintaympäristön muuttuessa.

Kompassin luvut 1, 2 ja 3 taustoittavat kompassin taustaa ja tematiikkaa kattavasti. SWOT-analyysi ja alalukujen tiivistelmälaatikot ovat tervetulleita lisäyksiä. Kiitämme päivittyntä luonnosta varsinkin pk-yritysten tilanteen ja tarpeiden huomioinnista. Datatalouteen liittyvät haasteet ja mahdollisuudet saavat myös luonnoksessa ansaitsemaansa huomiota. Asiakirja on kuitenkin paikoin toisteinen, joten se hyötyisi kokonaisuutena tavoitteita ja avaintuloksia edeltävän osion napakoittamisesta.

Yleisesti ottaen kompassin tavoitetaso on kohdallaan. Syytä olisi kuitenkin yhä kiinnittää huomiota siihen, että asetetut avaintulokset olisivat mahdollisimman konkreettisia, tarkkarajaisia ja määrällisesti tai laadullisesti mitattavia. Osa avaintuloksista ei täytä näitä kriteereitä ja vaatisivat

tarkentamista tai tämän ollessa mahdotonta jättämistä pois lopullisesta versiosta. Avaintulosten määrää olisi myös edelleen tarkasteltava kriittisesti tehden tarkoituksenmukaista karsintaa ja priorisointia.

Tilannetietoisuuden kannalta olisi perusteltua kertoa, mikä on Suomen lähtötilanne ainakin niissä avaintuloksissa, joihin on jo nyt löydettävissä tarkka määrällinen tai laadullinen mittari. Vähintäänkin tämä tieto olisi sisällytettävä kompassin toimeenpanosuunnitelmaan.

Tällä hallituskaudella perustettu digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministeriöryhmä on kompassin poliittinen komentosilta. Siksi on tärkeää pyrkiä varmistamaan ministeriöryhmän toiminta myös hallituksen vaihtuessa. Digitalisaation ja datatalouden käsittelyä olisi syytä vahvistaa myös eduskunnassa esimerkiksi asiaan omistautuneen valiokunnan muodossa.

Ministeriöiden virkakunnasta koostuva digitoimisto on kompassin seurannan ja vaikutusten arvioinnin moottori. On tärkeää varmistaa, että toimistolla on riittävät henkilö- ja muut resurssit ja hallinnon rajat ylittävä kehitysbudjetti sekä mahdollisuudet toimia ministeriöiden välisenä koordinaattorina ja sidos-ryhmäyhteistyön orkestroijana. Jatkossa olisi syytä vahvistaa myös muiden ministeriöiden kuin LVM:n, TEM:n ja VM:n roolia ja toimintaa toimistossa.

Luonnosversio kuvaa yleisellä tasolla hyvin hallinnon ja sidosryhmien yhteistyötä ja rooleja kompassin toteutuksessa. Kompassin toimeenpano ja seuranta hyötyisi mielestämme kuitenkin esitettyä vahvemmassa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä. Siksi esitämme, että digitoimiston yhteyteen perustettaisiin hallinnon ja yksityisen sektorin edustajista koostuva asiantuntijaryhmä ("digipaneeli"). Se tukisi kompassin seurantaa ja tähän työhön perustuen voisi tehdä ministeriöryhmälle esityksiä kompassin tavoitteisiin vastaavista politiikkatoimista sekä tarvittaessa kompassin avaintulosten tarkentamisesta. Näin varmistuttaisiin siitä, että niin hallinto kuin elinkeinoelämä muodostavat digipolitiikasta mahdollisimman yhtenäistä tilannekuvaa ja voivat tämän pohjalta ryhtyä toimiin jaettujen tavoitteiden edistämiseksi.

Digitaalisen komppasin seurannan ja vaikutusten arvioinnin toimintamalli on syytä valmistella huolella. Katsomme, että luonnosesitys sisältää mallin olen-naisia elementtejä. Mallia olisi kuitenkin tarkennettava ja samalla varmistettava, että se on tarkoituksenmukaisilta osiltaan yhtenäinen teknologiapolitiikan periaatepäätöksen ja muiden vastaavien linjausten seurantamekanismien kanssa. Mallissa kannattaisi myös hyödyntää Digitalisaation edistämisen ohjelmassa laadittuja digitalisaation vaikuttavuuden seurantamalleja.

Tavoitteena olisi toisin sanoen oltavan, että digiministeriryhmän ja digitoimiston pohjalta kehittyvä pysyvä hallinnonaloja yhdistävä ja sidosryhmiä osallistava digipolitiikan johtamisen rakenne ja toimintakulttuuri.

Monikansalliset hankkeet ovat yksi keskeinen väline EU-tason kompassin tavoitteiden toteuttamisessa. Ne tarjoavat myös Suomen kaltaiselle edistyneelle mutta pienelle jäsenmaalle mahdollisuuden kasvattaa painoarvoaan EU:n digikehityksessä. Esitämme, että kompassin toimeenpanosuunnitelmaa määrittäisi ne teemat ja kokonaisuudet, joissa Suomi voisi olla monikansallisen hankkeen käynnistäjänä tai vähintään osallistujana. Monikansalliset hankkeet olisi valmisteltava julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä.

Osaaminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Eriyisen tärkeinä pidämme osaamisen osa-alueessa avaintuloksia, jotka koskevat ICT-alan asiantuntijoiden saatavuutta, ICT-alan asiantuntijoiden rekrytointihaasteita ja naisten osuutta ICT-alan ammattilaisista. Näitä olisi täydennettävä ICT-alan aloituspaikkojen lisäystä koskevalla avaintuloksella. Aloituspaikkoja olisi lisättävä vuosittain vähintään 10 prosentilla.

ICT-alalta valmistuvien työllistymistä koskevaa avaintulosta olisi tarkennettava siten, että se koskee nimenomaan ulkomaisia opiskelijoita. Työperäistä maahanmuuttoa koskevaa avaintulosta olisi kompassin teeman tähden syytä rajata siten, että se koskee ainoastaan digiosaajien maahanmuuttoa.

Pidämme hyvänä, että avaintuloksissa huomioidaan ICT-osaamista laajempi digi- ja dataosaaminen ja sen tunnistamisen tarve eri koulutusasteilla.

Seuraavat avaintulokset jäävät epämääräisiksi tai rinnastuvat enemmänkin toimenpiteisiin, ja esitämme, että niitä joko tarkennettaisiin tai tämän ollessa mahdotonta ne jätettäisiin pois lopullisesta versiosta:

- Hyvä digitaalinen yleissivistys tukee keskinäisen kunnioituksen syntymistä ja toimimista digitalisoituvassa yhteiskunnassa ml. omien oikeuksien ja velvollisuuksien tuntemista.
- Digitaalisessa maailmassa toimimiseen tarvittavien yhteisesti määriteltyjen perustaitojen hankkiminen on mahdollista kaikille toimivan tuen ja tarjonnan kautta.
- Käytössä on kansallinen koulutustarjontanäkymä, digitaaliset oppimisympäristöt ja pedagogiset toimintamallit osaamisen joustavaan kehittämiseen, tarvittaessa ajasta ja paikasta riippumatta.
- Kansallinen resilienssi digiosaamisen sekä koulutuksen ja tutkimuksen infrastruktuurin osalta on määritelty ja varmistettu.

Digitaalinen infrastruktuuri

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Pidämme hyvänä, että osa-alueen avaintulokset kattavat sekä kovan että pehmeän digitaalisen infrastruktuurin keskeiset ulottuvuudet.

Kovan infran osalta on erityisen tärkeää, että Suomi pyrkii vahvistamaan tietoliikenneverkkoja, jotka ovat maamme digitalisaatiokehityksen heikkous eurooppalaisessa vertailussa. Alisuoriutuminen johtuu erityisesti valokuituyhteyksien vajavaisesta kattavuudesta ja käytöstä, mihin olisi saatava selvä käänne alkaneen vuosikymmenen aikana.

Datatalouden yhteentoimivuuksratkaisuihin eli pehmeässä infrassa Suomen on tavoiteltava paikkaa Euroopan kärjessä. Datatalouden edistämiseen ehdotamme lisättäväksi avaintulosta koskien data-avaruuksien hyödyntämistä tyyliin ”Eurooppalaisissa ja globaaleissa data-avaruuksissa toimii useita suomalaisia yrityksiä eri kokoluokista ja toimialoilta”.

On hyvä, että kyberturvallisuus on huomioitu kattavasti ja sisältää kriittisten toimialojen lisäksi myös laajemman yhteiskunnan ja muiden kuin kriittisten alojen kyberturvaosaamisen. Syytä on kiinnittää huomiota erityisesti pk-yritysten kyberturvan tasoon.

On myös kannatettavaa, että kansallisen digikompassin avaintulokset kytkeytyvät soveltuvin osin EU:n puolijohde- ja kvanttilaskentatavoitteisiin. Puolijohdeiden valmistuskapasiteettia koskevan avaintuloksen lisäksi tai sijaan olisi perustelua lisätä tulos mikrosirujen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, joka on tällä hetkellä lähempänä Suomen ydinosaamista kuin valmistustoiminta.

Yritysten digitalisaatio

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Kiitämme osa-aluetta erityisesti siitä, että se asettaa kunnianhimoiset avaintulokset pk-yritysten perus- ja korkean tason digikyvykkyydelle sekä tiettyjen digitaalisten teknologioiden käytölle. Myös avainteknologioiden kehittämiseen ja soveltamiseen tähtäävien investointien, digivihreän siirtymän sekä nuorten kasvuyritysten painottaminen on perusteltua.

Yritysten ICT-investointien kasvu on kannatettava avaintulos. Sitä olisi kuitenkin tarkennettava siten, että tavoiteltava kasvu olisi verrokkimaita nopeampaa johtuen lähtökohtaisesta takamatkastamme ICT-investoinneissa. Lisäksi avaintulosta olisi täydennettävä investoinneilla aikaansaadun tuotoksen näkökulmalla. Teknologian käyttöönoton olisi kasvatettava yritysten liiketoimintahyötyjä, mukaan lukien tuottavuutta. Esitämmekin lisättäväksi avaintulosta teknologian yritysvaikutuksista, joka voitaisiin muotoilla tyyliin ”Digitaalisen teknologian yritysvaikutuksissa Suomi on kansainvälisen vertailun kärjessä”. Mittarin tälle tarjoaisi Digibarometri.

Digitaaliset julkiset palvelut

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Kiitämme osa-alueen avaintulosesityksiä siitä, että ne ohjaavat kehittämään julkisia palveluita elämäntapahtumalähtöisiksi. Erityisen tärkeänä pidämme sitä, että ihmiskeskeinen lähestymistapa kattaa myös yritysten keskeiset liiketoimintatilanteet ja niihin liittyvät digitaaliset palvelut. Samalla on tärkeätä, että digipalveluiden asiakaskokemusta seurataan ja että palveluiden käyttäjille, mukaan lukien yrityksille ja yrittäjille, on tarjolla digitukea.

Katsomme, että kompassiin olisi syytä palauttaa avaintulokset koskien digitaalisen asioinnin ensisijaista valintaa sekä julkisten palveluiden, erityisesti yrityksille suunnattujen, automatisointia. Osana tätä olisi pyrittävä vähentämään yritysten asiointitaakkaa, mistä olisi määritettävä oma avaintulokseksensa.

Pidämme kannatettavana, että kompassi huomioi yritysten lupaprosessien haasteet ja ohjaa purkamaan niitä erityisesti vihreiden investointien vauhdittamiseksi. Yritysten taloustietoja koskeva avaintulos on myös perusteltu, samoin ehdotukset innovatiivisten julkisten hankintojen kasvattamisesta.

Julkishallinnon palveluiden ja järjestelmien yhteentoimivuutta ja tiedon jakamista koskevat avaintulosesitykset ovat kannatettavia. Yritysten näkökulmasta on erityisen tärkeätä vähentää samojen tietojen moninkertaista syöttämistä viranomaisasiointissa. Lisäksi yrityksille on tärkeätä, että tunnistautumisen ja yrityksen omien tietojen hallinnan ratkaisut ovat helppokäyttöisiä ja että ne mahdollistavat myös rajat ylittävän asioinnin Euroopassa ja etenkin Pohjois-maissa mahdollisimman pienellä vaivalla. Pyrkimys edistää julkisen hallinnon tietovarantojen avaamista ja uudelleen hyödyntämistä on myös hyvä.

Mikkilä Joonas
Suomen Yrittäjät ry